

Centralizētā eksāmena latviešu valodā 12.klasei

2022

2.daļas vērtēšanas kritēriji

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |     |   |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|---|
| <p><b><u>1.uzdevums.</u></b> (1 punkts). <i>Formulē intervijas tematu!</i></p> <p><b>101.</b> Par atbilstošu intervijas temata formulējumu bez pareizrakstības kļūdām – 1p.</p> <p><i>Piemēram:</i><br/><i>Tulkotāja ikdiena un darbs.</i><br/><i>Tulkotāja ikdiena un grāmatas tapšana.</i><br/><i>Pārdomas par tulkotājas darbu, dzīvi, valodu.</i><br/><i>Tulkotāja darbs un tā specifika.</i><br/><i>Tulkošana. = Tulkošanas process.</i><br/><i>Pārdomas par tulkošanu.</i><br/><i>S. Brices domas par tulkošanu.</i><br/><i>S. Brices pārdomas par autoriem un tulkotājiem.</i><br/><i>Svarīgais tulkošanā.</i><br/><i>S. Brices saistība ar tulkošanu.</i></p> <p><i>Neieskaita:</i><br/><i>Ieskats S.Brices grāmatas “Baigās piezīmes” tapšanā.</i><br/><i>Temats ir par...</i><br/><i>Silvijas Brices pasaule.</i></p> | 1x1 | 1 |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|---|

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                  |          |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------|----------|
| <p><b>2.uzdevums.</b> (3 punkti). <i>Izskaidro tekstā izcelto vārdu savienojumu nozīmi!</i></p> <p><b>201., 202.</b> Par katra vārdu savienojuma skaidrojumu atbilstoši kontekstam – 1p. + 1p.<br/> <b>203.</b> Par visu atbildi bez pareizrakstības kļūdām – 1p. Stilu (vārdu saskaņošana, vārddarināšana) nevērtē.<br/> Ja par skaidrojumu 0 punktu, pareizrakstību <b>vērtē</b>.<br/> Ja izskaidrots tikai <u>viens</u> vārdu savienojums, pareizrakstību <b>nevērtē</b>.</p> <p><b>Dzīvot mucā</b> – nelikties ne zinīs par apkārtējiem; noslēgties no apkārtējās vides; neredzēt apkārt notiekošo.</p> <p><b>Lūrēt pa spundes caurumu</b> – skatīties šauri, netverot apkārt notiekošo; būt ar šauru skatījumu uz lietām un dzīvi.</p>                              | <p>2x1<br/>1</p> | <p>3</p> |
| <p><b>3.uzdevums.</b> (3 punkti). <i>Raksturo tulkotāja un rakstnieka darba specifiku, izmantojot informāciju no teksta!</i></p> <p><b>301.</b> Par tulkotāja darba specifikas raksturojumu atbilstoši teksta saturam – 1p.<br/> <b>302.</b> Par rakstnieka darba specifikas raksturojumu atbilstoši teksta saturam – 1p.<br/> <b>303.</b> Par atbildēm bez pareizrakstības kļūdām – 1p. Stilu (vārdu saskaņošana, vārddarināšana) nevērtē.</p> <p>Ja par tulkotāja un rakstnieka darba specifikas raksturojumu 0p., pareizrakstību <b>vērtē</b>.<br/> Ja raksturota tikai <u>vienas</u> profesijas darba specifika, pareizrakstību <b>nevērtē</b> (nav izpildīti visi uzdevuma nosacījumi).<br/> Ja ir tikai citēts (citātu virkne), pareizrakstību <b>nevērtē</b>.</p> | <p>3x1</p>       | <p>3</p> |
| <p><i>Autoram/rakstniekam ir lielāka vārdu izvēles un emociju brīvība – viņš var atļauties vairāk nekā tulkotājs. Tulkotājs rakstnieka darbā nevar neko daudz mainīt, nevar ielikt savas emocijas, uzlabot vai pārveidot autora tekstu.</i></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                  |          |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |     |   |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|---|
| <p><b>4.uzdevums.</b> (2 punkti). <i>Izlasi S.Brices atbildi uz 2.jautājumu un formulē galveno domu!</i></p> <p><b>401.</b> Galvenā doma formulēta skaidri, loģiski, precīzi un saistīta ar konkrēto teksta fragmentu – 1p.<br/> <b>402.</b> Galvenās domas formulējums bez pareizrakstības kļūdām – 1p. Stilu (vārdu saskaņošana, vārddarināšana) nevērtē.</p> <p>Ja galvenās domas formulējumā izmanto citātu ar 1-3 saviem vārdiem – 0p.<br/> Ja galvenā doma formulēta kā temats vai plāna punkts – 0p.<br/> Ja galvenās domas formulējums saturiski novērtēts ar 0 punktiem, pareizrakstību <b>vērtē</b>.</p> <p>Vērtējam pareizrakstībā jebkuru atbildi, izņemot citētus vārdus.</p> <p><b>Piemēram:</b><br/> <i>Nav iespējams darīt divus vienlīdz svarīgus darbus vienā laikā. (Uzmanīties ar pārrakstu no teksta.)<br/> Darot divus darbus vienlaikus, zūd kvalitāte. – labāka atbilde<br/> S. Brice saka, ka..</i></p> | 2x1 | 2 |
| <p><b>5. uzdevums.</b> (3 punkti). <i>S. Brice, atbildot uz 3. jautājumu, saka: „Tulkotājs vispār ir pierakstītājs un pārrakstītājs.” Kāpēc, Tavuprāt, viņa tulkotājus sauc par (1) pierakstītājiem un (2) pārrakstītājiem?</i></p> <p><b>501.</b> Argumentēta atbilde uz jautājuma 1.daļu – 1p.<br/> <b>502.</b> Argumentēta atbilde uz jautājuma 2.daļu – 1p.<br/> <b>503.</b> Par katru atbildi bez pareizrakstības kļūdām – 1p. Stilu (vārdu saskaņošana, vārddarināšana) nevērtē.</p> <p>Ja par <u>divu</u> argumentētu atbilžu saturu 0p., pareizrakstību <b>vērtē</b>.<br/> Ja tikai <u>viena</u> argumentēta atbilde, par pareizrakstību 0p., jo nav izpildīti uzdevuma visi nosacījumi.</p>                                                                                                                                                                                                                             | 3x1 | 3 |

1. Tulkotāji ir pieraduši visu pierakstīt, tā viņiem ir nepieciešamība fiksēt emocijas.
2. Tulkotāja darbs liek tiem arī visu pārrakstīt, lai nepazaudētu ne kripatiņu no oriģināldarba.

**6. uzdevums.** (6 punkti). *Aizpildi tabulu, izmantojot piedāvāto teikumu!*

Varbūt kādam ir citādi, bet man, jo ilgāk dzīvoju, jo svarīgāki kļūst senči.

**Par katru pareizu atbildi – 1p.**

Pareizrakstību **nevērtē**.

6x1

**6**

| Valodas līdzeklis |                                                                                                                                                    | Piemērs                     |
|-------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------|
| Morfoloģiskais    | Īpašības vārds pārākajā pakāpē                                                                                                                     | <b>601. svarīgāki – 1p.</b> |
|                   | <b>602. Apstākļa vārds – 1p.</b>                                                                                                                   | citādi                      |
|                   | Vietniekvārds                                                                                                                                      | <b>603. kādam/man – 1p.</b> |
|                   | <b>604. Partikula/saliktenis -1p.</b>                                                                                                              | varbūt                      |
| Leksiskais        | Sinonīms vārdam <i>priekšteči</i>                                                                                                                  | <b>605. senči – 1p.</b>     |
| Sintaktiskais     | <b>606. Palīgteikums/atkarīga teikuma daļa/salīdzinājuma palīgteikums/pakārtota teikuma daļa/palīgteikums, ko ievada pakārtojuma saiklis – 1p.</b> | jo ilgāk [es] dzīvoju       |

**7.uzdevums.** (2 punkti). *Izraksti no atbildes uz 4.jautājumu frazeoloģismu un izskaidro tā nozīmi!*

**701.** Par pareizi izrakstītu frazeoloģismu – 1p.

**702.** Par atbilstošu frazeoloģisma skaidrojumu – 1p.

Pareizrakstību **nevērtē** (nav paredzēti punkti).

2x1

**2**

**sadzīt rokā** – neatlaidīgi meklējot, atrast, dabūt (tezaurs.lv), sameklēt, noskaidrot; iegūt savā rīcībā

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |          |   |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------|---|
| <p><u>mēģināt sadzīt rokā</u> – paplašinātas frazeoloģisma robežas<br/> <u>sadzīt rokā</u> – <b>atrast, meklēt = atrast, sameklēt</b><br/> ja nepareizi izrakstīts frazeoloģisms, arī par skaidrojumu - 0p.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |          |   |
| <p><b>8.uzdevums.</b> (3 punkti). <i>Izskaidro S.Brices teikto: “Tulkotāju tur skaistas zelta važas.” Atbilde formulē jauktā saliktā teikumā!</i></p> <p><b>801.</b> Par atbildes saturu (loģisks, saprotams izskaidrojums) – 1p.<br/> <b>802.</b> Par atbildi jauktā saliktā teikumā – 1p.<br/> <b>803.</b> Par atbildi bez pareizrakstības kļūdām – 1p. <u>Stilu</u> (vārdu saskaņošana, vārddarināšana) <u>nevērtē</u>.</p> <p>Ja par saturu 0 punktu, pareizrakstību <b>vērtē</b>.<br/> <i>Galvenais - tulkotājs nedrīkst brīvi darboties/ rīkoties ar autora tekstu.</i></p> | 3x1      | 3 |
| <p><i>Tulkotājs tulko radoši un brīvi, taču viņš nedrīkst nodarīt pāri oriģināltekstam, padarot to nabadzīgāku vai, gluži otrādi, uzlabojot, jo tādā gadījumā tiks nodarīts pāri autoram.</i><br/> <i>Autora oriģināldarbu var uzskatīt par skaistu mākslas darbu, zeltu, tomēr tulkotājam šis zelts kļūst par važām, kas viņa radošumu ierobežo.</i></p>                                                                                                                                                                                                                         |          |   |
| <p><b>9.uzdevums.</b> (3 punkti). <i>Izlasi S.Brices un Dena Dimiņa novēlējumus tulkotājiem! Uzraksti <u>divas atziņas</u>, kuras guvi!</i></p> <p><u>Atzina</u> – secinājums, uzskats (kas radies pētījumu, novērojumu vai pieredzes rezultātā); atzinums.<br/> tezaurs.lv/LLVV</p> <p><b>901., 902.</b> Par divām atbilstoši formulētām atziņām – 1+1p. (2x1)<br/> <b>903.</b> Par atbildēm bez pareizrakstības kļūdām – 1p. Stilu (vārdu saskaņošana, vārddarināšana) nevērtē.</p>                                                                                             | 2x1<br>1 | 3 |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |     |          |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|----------|
| <p>Ja <u>formulēta</u> tikai viena saturiski atbilstoša atziņa, pareizrakstība <b>0p.</b> (izpildīta tikai puse no uzdevumā prasītā).</p> <p>Ja <u>formulētas</u> divas saturiski neatbilstošas atziņas, pareizrakstību <b>vērtē</b> (izpildīti visi uzdevuma nosacījumi).</p> <p>Atziņa izrakstīta kā citāts 0p. – pareizrakstība 0p.</p> <p>Divas atziņas vienā teikumā, lietojot “pirmkārt un otrkārt” – var būt.</p> <p><b><i>Pareizrakstībā vērtējam tikai uzrakstīto tekstu (ciparus, iekavas – nē).</i></b></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |     |          |
| <p><i>Ikdienas prese un sarunvaloda nespēj <u>veidot pietiekami stipru pamatu labām latviešu valodas zināšanām. Labam tulkotājam, pirmkārt, jāizkopj sava dzimtā valoda, kas ir visa pamats. Lai labi spētu izteikties, ir jālasa laba literatūra un jāpilnveido valodas zināšanas.</u></i></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |     |          |
| <p><b><u>10.uzdevums.</u></b> (4 punkti). <i>Tu iepazīnies ar tulkotāju viedokli par dzimtās valodas nozīmi cilvēka dzīvē. Formulē divus novēlējumus sev – valodas lietotājam! Veido divus vienkāršus paplašinātus teikumus, izmantojot pavēles izteiksmi!</i></p> <p><b>110.</b> Par <u>diviem</u> novēlējumiem <u>sev/valodas lietotājam</u> (vērtējam tikai <u>saturu</u> – <u>novēlējums</u> sev) – 1p.</p> <p><b>111.</b> Par <u>divām</u> atbildēm vienkāršos paplašinātos teikumos – 1p.</p> <p><b>112.</b> Pavēles izteiksmes pareizs lietojums jebkurā skaitlī – vsk./dsk. jebkurā personā - 1p.</p> <p><b>113.</b> Par atbildēm bez pareizrakstības kļūdām, izsaukuma zīme teikuma beigās – 1p. Stilu (vārdu saskaņošana, vārddarināšana) nevērtē.</p> <p>Ja par <u>divu</u> novēlējumu saturu 0, pareizrakstību <b>vērtē</b>.</p> <p>Ja viens novēlējums, pareizrakstību <b>nevērtē</b>.</p> <p><b><i>Ja novēlējums ielikts pēdīnās, pieņemam.</i></b></p> | 4x1 | <b>4</b> |
| <p><i>Apgūsti dzimtās valodas bagātību!</i></p> <p><i>Lasi grāmatas, nevis mācies no izlasītā tīmeklī!</i></p> <p><i>Valodas lietotāj, interesējies vairāk par savu dzimto valodu!</i></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |     |          |

**Neieskaita:**

Valodas *lietotāji*, lasiet daudz vairāk dzimtajā valodā! – dsk.

Man ir biežāk *jālasa* latviešu autoru darbi! – vajadzības izteiksme